MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI
www.ms.gov.pl

Podsekretarz Stanu

Warszawa, 2 sierpnia 2019 r.

BM-I.0520.378.2019

BPS/043-81-2299/19

Pan

Stanisław KARCZEWSKI

Marszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

W związku z oświadczeniem złożonym przez pana senatora Władysława Komarnickiego na 81 posiedzeniu Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 26 czerwca 2019 r., dotyczącym planowanych działań Ministerstwa Sprawiedliwości w związku z analizą Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości zawartą w raporcie „Tendencja wpływu spraw do polskich sądów powszechnych", co do dalszego wzrostu liczby spraw cywilnych wpływających do sądów powszechnych, uprzejmie informuję.

Obserwowany od kilku lat stały wzrost liczby spraw kierowanych do sądów jest wynikiem przede wszystkim wzrostu świadomości prawnej obywateli, poprawy koniunktury gospodarczej kraju, wzrostu poziomu życia społeczeństwa, czy też zmian w systemie prawnym zależnych zarówno od woli „wewnętrznego" ustawodawcy, jak też zmian związanych z członkostwem Polski w Unii Europejskiej).

Należy spodziewać się, że tendencja ta będzie utrzymywała się również w kolejnych latach.

Mając na względzie te przewidywania w Ministerstwie Sprawiedliwości stale podejmowane są działania mające na celu z jednej strony poprawę sprawności postepowań sądowych a z drugiej ograniczenie kognicji sądów powszechnych.

W ramach realizacji zadań wynikających z przepisów ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych w Ministerstwie Sprawiedliwości prowadzone są prace dotyczące analizy rozmieszczenia i obciążenia pracą sędziów i innych pracowników sądownictwa w poszczególnych jednostkach organizacyjnych oraz racjonalnej etatyzacji i organizacji pracy.

Ministerstwo Sprawiedliwości uczestniczy w pracach legislacyjnych i bierze udział w uzgodnieniach międzyresortowych oraz w opracowywaniu projektów stanowisk rządu dotyczących projektów aktów normatywnych przedstawianych przez podmioty posiadające inicjatywę ustawodawczą.

Podczas analizy przedstawionych do oceny projektów aktów normatywnych jednym z istotniejszych czynników jest wpływ projektowanych rozwiązań, instytucji prawnych oraz roszczeń na zakres kognicji sądów powszechnych pod względem ich celowości i niezbędności oraz dążenie do ograniczenia dodatkowych kategorii spraw przekazywanych do rozpoznania sądom.

Projektowane w Ministerstwie Sprawiedliwości zmiany przepisów dokonywane są z rozwagą, zważywszy na konieczność z jednej strony ochrony praw podmiotowych poprzez stworzenie efektywnych instrumentów ochrony roszczeń znajdujących podstawę w prawie cywilnym materialnym, a z drugiej – nieposzerzaniem zakresu kognicji sądów powszechnych, jeżeli nie jest to niezbędne dla osiągnięcia założonych celów projektowanych instytucji prawnych.

Należy podkreślić, że zmiany w zakresie prawa cywilnego procesowego projektowane w Ministerstwie Sprawiedliwości mają przede wszystkim na celu usprawnienie, uproszczenie i przyspieszenie prowadzonych przed sądami cywilnymi postępowań będących urzeczywistnieniem gwarantowanego przepisami art. 45 oraz art. 77 ust. 2 Konstytucji RP prawa do sądu.

W związku z powyższym uprzejmie wskazuję, że 24 lipca 2019 roku Prezydent RP podpisał ustawę z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (wpisana do wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów pod numerem UD309, druk sejmowy nr 3137, druk senacki nr 3554), będącą projektem rządowym procedowanym w Ministerstwie Sprawiedliwości i przewidującą kompleksową reformę przepisów postępowania cywilnego, w tym przede wszystkim zmiany w zakresie przygotowania sprawy do rozpoznania, przeciwdziałanie nadużyciu prawa procesowego,

przywrócenie odrębnej procedury w sprawach gospodarczych oraz zmiany w zakresie kosztów sądowych.

Ustawą z dnia 26 stycznia 2018 r. *o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018r., poz. 398),* wprowadzono obowiązek zgłaszania rocznych sprawozdań finansowych w formie elektronicznej do Repozytorium Dokumentów Finansowych zamiast do sądu rejestrowego (art. 9a ustawy o KRS), przewiduje się też automatyzację wpisów do KRS informacji o złożonych rocznych sprawozdaniach finansowych do RDF w miejsce wydawanego dotychczas orzeczenia sądu rejestrowego (art.19e ustawy o KRS), podobnie, w miejsce wydawanego wcześniej orzeczenia sądu wprowadzono wykreślanie automatyczne z rejestru (z działu IV) wpisów o zaległościach płatniczych podmiotów rejestrowych z uwagi na upływ 7 lat od dnia ich dokonania (art. 46 ust.2 ustawy o KRS) oraz automatyczne wykreślanie wpisów z rejestru dłużników niewypłacalnych (RDN) po upływie 7 lat od dnia dokonania wpisu, z tym zastrzeżeniem, że wpisy osób, które zostały pozbawione przez sąd upadłościowy prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, reprezentanta lub pełnomocnika w spółce handlowej, przedsiębiorstwie państwowym, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszeniu, będą automatycznie wykreślane po upływie 10 lat od ich dokonania (art. 60 ust. 1 ustawy o KRS). Regulacje te powinny skutkować odciążeniem sądów rejestrowych.

W Ministerstwo Sprawiedliwości przygotowano również projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (UD497) oraz projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 3480).

Pierwszy ze wskazanych projektów zakłada m.in. stworzenie w ramach sądownictwa powszechnego odrębnych jednostek organizacyjnych, które miałyby się zajmować sprawami o ochronę praw autorskich i pokrewnych, jak również dotyczącymi wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń geograficznych, topografii układów scalonych oraz ochrony innych praw na dobrach niematerialnych (sprawy własności intelektualnej), a także sprawami o zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej konkurencji oraz o ochronę dóbr osobistych, dotyczącymi wykorzystania wartości dobra osobistego w celu indywidualizacji, reklamy lub promocji przedsiębiorstwa, towarów lub usług lub w związku z działalnością naukową lub racjonalizatorską. Projekt przewiduje również stworzenie sędziom, w ramach istniejących struktur sądowych, możliwości

specjalizacji w zakresie własności intelektualnej oraz utworzenie wyspecjalizowanych jednostek w sądach okręgowych i apelacyjnych.

Analiza przeprowadzona w ramach resortu wykazała, że w 2018 roku miał miejsce duży wzrost wpływu do sądów okręgowych spraw z zakresu prawa autorskiego. Łączny wpływ ww. spraw był o 29,7% większy niż w 2017 roku i najwyższy od 2014 roku. Liczba spraw o ochronę dóbr osobistych w wydziałach cywilnych sądów okręgowych była w 2018 roku największa od 2015 roku, a wzrost wpływu w porównaniu do 2017 roku wyniósł 12,3%. Wobec dużego rozproszenia spraw z zakresu szeroko rozumianej własności intelektualnej oraz ich specyfiki, zaistniała potrzeba wprowadzenia do polskiego wymiaru sprawiedliwości sprofilowanych sądów oraz stworzenia odpowiednich warunków do kształtowania się wyspecjalizowanej kadry w zakresie własności intelektualnej.

W odniesieniu do procedowanego w Sejmie projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy 3480) należy wskazać na stały wzrost liczby postępowań upadłościowych dotyczących osób nieprowadzących działalności gospodarczej

Wprawdzie projektowana ustawa, w przypadku jej uchwalenia, wpłynie na wzrost liczby spraw rozpoznawanych przez sądy w związku z liberalizacją podstaw ogłoszenia upadłości i umorzenia zobowiązań niewypłacalnego dłużnika, ale jednocześnie jest pożądana ze względów społecznych , a ponadto znacznie uprości przepisy proceduralne w odniesieniu do najbardziej typowych spraw upadłości osób nieprowadzących działalności gospodarczej: W projekcie ustawy przewidziano m.in. rezygnację z obowiązku wyznaczania sędziego – komisarza w tego typu sprawach, z kolei w sprawach upadłości przedsiębiorców wyznaczanie do pełnienia funkcji sędziego – komisarza także referendarza sądowego, ponadto możliwość zawarcia układu bez ogłaszania upadłości.

W toku pozostają prace zmierzające do oceny możliwości wyłączenia spod kognicji sądów powszechnych części wykroczeń oraz najprostszych spraw cywilnych i karnych, które statystycznie stanowią znaczny procent spraw wpływających do sądów rejonowych. Analityczno – koncepcyjny etap tych prac nie pozwala na przedstawienie szczegółowych rozwiązań.

Ponadto odrębnie prowadzone są prace nad reformą prawa wykroczeń w ramach, której rozważana jest zmiana niektórych typów wykroczeń na delikty administracyjne, co również może wpłynąć na zmniejszenie obciążenia sądów powszechnych.

W przygotowaniu jest także reforma Kodeksu karnego skarbowego. W razie wejścia w życie projektowanych przepisów również szacuje się, że powinno nastąpić zmniejszenie wpływu do sądów powszechnych spraw karnoskarbowych.

W celu skutecznego odciążenia sądów od spraw, które mogą być zakończone w postępowaniu mediacyjnym prowadzone są nieustanne działania na rzecz promocji alternatywnych metod rozwiązywania sporów, w tym w szczególności instytucji mediacji.

W 2016 roku w każdym Sądzie Okręgowym powołani zostali Sędziowie Koordynatorzy ds. Mediacji, którzy podejmują działania na rzecz rozwoju mediacji, zapewnienia sprawnej komunikacji pomiędzy sędziami i mediatorami oraz stałymi mediatorami, a także współpracy przy organizowaniu spotkań informacyjnych. Na podstawie Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 stycznia 2016 r. w sprawie prowadzenia listy stałych mediatorów (Dz. U. z 2016 r. poz. 122) wprowadzono w Sądach Okręgowym listy stałych mediatorów. Ministerstwo Sprawiedliwości przystąpiło do prac nad wprowadzeniem do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK) kwalifikacji rynkowej: „Prowadzenie mediacji sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych" oraz „Prowadzenie mediacji sądowych i pozasądowych w sprawach gospodarczych". Kwalifikacje te zostały wprowadzone do ZSK w drodze obwieszczeń Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 i 4 grudnia 2018 r. (M.P. z 2018 poz. 1198 oraz poz. 1201).

Niewątpliwie włączenie ww. kwalifikacji do ZSK wpłynie pozytywnie na podniesienie standardów kształcenia kandydatów na mediatorów, a tym samym na skuteczność przeprowadzonych przez nich mediacji i jakość zawieranych ugód. Obecnie trwają prace nad wnioskiem o włączenie do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji kwalifikacji rynkowej „Prowadzenie mediacji sądowych i pozasądowych w sprawach rodzinnych".

Ministerstwo Sprawiedliwości prowadzi ponadto prace zmierzające do popularyzacji instytucji mediacji wśród obywateli. Przykładem takiego działania jest organizacja – w ramach Międzynarodowego Dnia Mediacji – Tygodnia Mediacji. Cykliczną inicjatywną Ministerstwa Sprawiedliwości jest również organizacja konferencji naukowych, których tematyka dotyka aktualnych problemów zgłaszanych m.in. przez środowisko mediatorów. Ministerstwo Sprawiedliwości wspiera i koordynuje prace Społecznej Rady do spraw Alternatywnych Metod Rozwiązywania Sporów przy Ministrze Sprawiedliwości. Rada, jako organ pomocniczy Ministra Sprawiedliwości, ma za zadanie m.in. proponowanie i prowadzenie działań w kierunku rozwoju alternatywnych metod rozwiązywania sporów,

w szczególności: proponowanie rozwiązań o charakterze prawnym oraz organizacyjnopraktycznym służących rozwojowi alternatywnych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji; opiniowanie projektów aktów prawnych służących rozwojowi alternatywnych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji; opracowanie i propagowanie zasad etycznych pracy mediatora i postępowania mediacyjnego oraz standardów szkolenia mediatorów.

W wyniku realizacji projektów wyłonionych w ramach konkursu nr PO WER 02.17.00-IP.04-00-001/17 oraz nr PO WER.02.17.00-IP.04-00-0010/17 utworzono sieć Centrów Arbitrażu i Mediacji w Polsce. Celem powstania CAM-ów jest m.in. udostępnienie przedsiębiorcom jak najlepszych warunków do nowoczesnego rozwiązywania sporów na płaszczyźnie gospodarczej oraz promocja idei mediacji. Realizowana jest ona szczególnie poprzez organizację konferencji i szkoleń omawiających alternatywne metody rozwiązywania sporów, a także współpracę z innymi ośrodkami mediacji w kraju i za granicą.

Celem zwiększenia efektywności instytucji spotkań informacyjnych, o których mowa w art. 183(8) § 4 k.p.c. oraz liczby spraw kierowanych do mediacji, w dniu 16 lipca 2019 roku Ministerstwo Sprawiedliwości skierowało do Prezesów Sądów Okręgowych pismo zachęcające do organizowania w sądach (wzorem kilku jednostek, które wdrożyły już to rozwiązanie) dyżurów stałych mediatorów, w celu przeprowadzania w godzinach urzędowania sądów bezpłatnych spotkań informacyjnych, a także organizowania, wspólnie z organizacjami zrzeszającymi mediatorów na obszarze właściwości podległych sądów, bezpłatnych dyżurów mediatorów, które umożliwiłyby dotarcie mediatorom do szerokiego grona zainteresowanych.

Pracownicy Ministerstwa Sprawiedliwości biorą udział w wydarzeniach promujących ideę mediacji w Polsce (konferencje naukowe, spotkania z Sędziami Koordynatorami) i na świecie (warsztaty European Restorative Justice Policy Network, Organisation for Economic Co-operation and Development). Prowadzą też zajęcia z młodzieżą w ramach organizowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości – Biuro Komunikacji i Promocji cyklicznych spotkań pn. Lekcja z paragrafem oraz Dzień z prawem. Pracownicy Wydziału do spraw Mediacji w ramach działań promujących ideę mediacji dbają o uaktualnienie informacji na stronie internetowej www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/mediacje, www.mediacja.gov.pl oraz prowadzą fanpage na Facebooku pn. Mediacja, gdzie informują o bieżących wydarzeniach i publikacjach, jak też zmianach legislacyjnych w zakresie metod ADR.

Ministerstwo Sprawiedliwości stawia sobie za cel przygotowanie rozwiązań, które w przyszłości pozwolą cieszyć się jeszcze większą liczbą spraw kierowanych do mediacji

a w perspektywie długofalowej zapewnią lepszy dostęp do wymiaru sprawiedliwości, a także odciążą sędziów od spraw, które można skutecznie rozwiązać przy pomocy mediatora.

W Ministerstwie podejmowane są także czynności o charakterze nadzorczym, ukierunkowane na zapewnienie właściwego toku urzędowania sądów przy rozpoznawaniu spraw, których celem jest zniwelowanie negatywnych skutków wzrostu wpływu spraw, zwłaszcza w postaci obniżania się sprawności postępowań. We wskazanym kontekście istotne jest przede wszystkim zwracanie uwagi prezesów sądów na konieczność podejmowania kroków natury kadrowej, zmierzających do wyrównywania obciążeń pomiędzy poszczególnymi pionami orzeczniczymi sądownictwa powszechnego, czemu służyć ma zamieszczony w *Ogólnych kierunkach wewnętrznego nadzoru administracyjnego za rok 2019* kierunek nadzorczy o treści „*Kontrola racjonalności przydziału sędziów i referendarzy sądowych do poszczególnych pionów i wydziałów, w celu zapewnienia równomiernego rozłożenia obowiązków, opanowania wpływu i likwidacji zaległości, w szczególności w tych jednostkach, w których ma miejsce stały i systematyczny wzrost wpływu spraw do wybranych pionów, wskaźniki pozostałości przekraczają wartości ustalone w ogólnych kierunkach nadzoru, a na przestrzeni lat 2016 - 2017 występowała dysproporcja pomiędzy pionami orzeczniczymi w stopniu opanowania wpływu”*.

Z poważaniem

Łukasz Piebiak

/podpisano elektronicznie/